

Uttalelser fra felles fylkesmøte KS Nordland og KS Troms og Finnmark

Vedtatt 03.05.2023.

Mer kraft til Nord-Norge

Mer kraft til Nord-Norge Med bakgrunn i det grønne skiftet, og videre elektrifisering av næringslivet i Nord-Norge - er det nå viktig å komme raskt i gang med utbygging av mer strømnnett og økt kraftproduksjon i denne landsdelen. Jfr. Energikommisjonens nylige fremlagte rapport må vi "ha mer av alt - raskt" for å sikre bosetting, elektrifisering av oppdrett, sjømatindustri/fiskeflåte, annen industri, og ikke minst forsyningssikkerhet.

I dag opplever regioner i landsdelen å måtte si nei til videre utbygging av lønnsom næringsvirksomhet, med bakgrunn i manglende kapasitet på eksisterende linjenett. Konkurransedyktig tilgang på ren energi har tidligere vært et fortrinn for landsdelen, et konkurransefortrinn som nå mangler i kampen om økt lokal verdiskaping, stedsutvikling, arbeidsplasser og fortsatt bosetting.

Nord-Norge har bedrifter med stort kraftbehov, spennende industriprosjekter og behov for mer grønn omstilling. For å sikre både eksisterende næringsliv, nye prosjekter og folks private strømforbruk må det bygges ut mer kraft. Det må lages en helhetlig plan for kraftutbygging i Nord-Norge, med hensikt på å sikre energiforsyningen i landsdelen. En helhetlig plan må skje i dialog med berørte parter, kommuner og næringslivet, slik at man skaper minst mulig arealkonflikt tilknyttet nye traseer og nye kraftverk. Det forventes at staten bidrar med nye og gode verktøy, som sammen med kommunene, kan bidra til å løse fremtidens energiutfordringer i Nord-Norge. Ny og ren energi må skapes nærmere brukerne.

Med dagens kraftsituasjon er det ikke nok energi til elektrifisering i tråd med det grønne skiftet. Kraft vil i økende grad bli en mangelvare. Den tilgjengelige kraften må prioriteres etter hva som gir mest samfunnsnytte. Første mann til mølla prinsippet må revurderes mot en mer målrettet og bærekraftig ordning.

Et kraftfullt Nord-Norge i 2050

Norge står foran mange utfordringer i årene som kommer. For Nord-Norge vil utfordringer med demografi, økonomisk handlingsrom, kompetansemangel og andre samfunnsutfordringer påvirke alle kommunene i regionen. I møte med klimaendringer, større krav til samfunnsikkerhet og beredskap, vil dette også kreve økt kapasitet og kompetanse. Dette kan være en særlig utfordring for små distriktskommuner. Den største konsekvensen av demografiutviklingen vil for regionen være kompetanse og rekruttering.

Kommunal sektor står i førstelinjen for å forebygge og håndtere konsekvensene av klimaendringer som flom, overvann, ras og ekstermvær. Det er for Nord-Norge et betydelig vedlikeholdsetterslep på infrastruktur. Mange kommuner i regionen har også betydelige avstandsutfordringer.

Med bakgrunn i den nye sikkerhetspolitiske situasjonen er det viktig med tilstedeværelse i hele landet, særlig i Finnmark. Det må tilrettelegges for bosetting i disse strategisk viktige områdene.

Regionen har et stort potensial for å bygge livskraftige samfunn, med bostedskvaliteter som underbygger det gode liv. For å utnytte dette potensialet er kultur en bærebjelke, og en mulighet som må utnyttes bedre. Det er fullt mulig å ha store opplevelser på små plasser.

For å sikre et livskraftig Nord-Norge i 2050 mener felles fylkesmøte for KS Nordland og KS Troms og Finnmark at det er flere tiltak som må gjennomføres, styrkes og/eller videreutvikles:

- Desentralisert utdanning, og bruk av praksisplasser i distriktskommuner

Et desentralisert utdanningssystem er viktig både for å øke rekruttering til utdanning i distriktskommuner og for å sikre tilførsel av kompetent arbeidskraft til privat og offentlig sektor. En øking i utdanningskapasitet må skje gjennom at man legger til rette for desentralisert og fleksibel utdanning. Å benytte seg av praksisplasser i distriktskommuner, vil øke sannsynligheten for senere rekruttering. Det må legges til rette for at arbeidslivet får bedre tilgang til fleksible utdanningstilbud som kan kombineres med jobb, og som tilrettelegger for livslang læring.

- Digital infrastruktur

For å kunne opprettholde og øke befolkningen i distriktene er det avgjørende med godt utbygd digital infrastruktur. Digitalisering bidrar til økt produktivitet, økonomisk vekst og økt velferd for nesten alle samfunnssektorer og næringer. Lite kundegrunnlag gjør at utbygging av høykapasitetsbredbånd eller annen digital infrastruktur ikke kan skje på kommersielt grunnlag i hele landet. Denne infrastrukturen er så kritisk viktig at utbyggingstempoet må settes opp, og staten må ta et større ansvar for bredbånd som et viktig nasjonalt fellesgode.

- Fysisk infrastruktur

Bedre transportinfrastruktur gjør det mulig å øke reiseavstanden uten å øke reisetiden. Det må gjennomføres tiltak på fysisk infrastruktur som binder sammen områder til større bo- og arbeidsmarkeder. Større arbeidsmarkeder vil gi flere mulige søkere til ledige stillinger og derigjennom lettere å rekruttere arbeidskraft. En pandemi med stengte landegrenser viste også viktigheten av økt redundans på transportnettet i Nord-Norge. I tillegg til tradisjonelle transportårer nord/sør i landet, må det tilrettelegges for bedre øst/vest mobilitet. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det viktig å ha god og sikker infrastruktur mellom våre naboland, både for frakt av folk og av beredskapshensyn. Dette er det også økt interesse og ønske om fra Europeisk hold, og vil kunne øke samarbeid med landene. Godt utbygd og vedlikeholdt transportinfrastruktur som havner, jernbane, veier og flyplasser er avgjørende for forsyningssikkerhet.

Helsetjenester i Nord-Norge

Den demografiske utviklingen utfordrer den sosiale og økonomiske bærekraften når vi ser 10-20 år frem i tid. Flere eldre, færre yrkesaktive og økt utenforskap utfordrer dagens velferdssamfunn. I kombinasjon med økt sentralisering, med flyttestrømmer mot byene og trangere økonomiske forhold vil dette utfordre kommunal tjenesteproduksjon, inntektsgrunnlag, tilgang på arbeidskraft og dynamikken i lokalsamfunnene i Nord-Norge.

Felles fylkesmøte i Nordland og Troms og Finnmark påpeker derfor viktigheten av at:

- Utvikling og omstilling av den samlede helsetjeneste må alltid skje i fellesskap mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste. Det er avgjørende å utvikle felles virkelighetsforståelse og legge til rette for løsninger som samlet sett gir det beste resultat for innbyggere og samfunn.
- I arbeidet med videreutvikling av spesialisthelsetjenesten må det også legges vekt på den betydning tjenesten har som infrastruktur i samfunnet, som forutsetning for bolyst med tilhørende betydning for utdanningstilbud og næringsliv. De samlede konsekvenser av eventuelle endringer må belyses.
- Det må sikres nødvendig deltakelse av personell med helsefaglig- og ledelseskompetanse fra kommunene tidlig i arbeidet og før saker sendes ut på høring. Dette for å sikre samhandling mellom to likeverdige parter.

- Høring- og beslutningsprosesser må tilrettelegges slik at det kommunale demokrati har innflytelse på spørsmål av betydning for kommunene.
- Utfordringene i helse og omsorgssektoren kan ikke løses av helsetjenesten alene og vi vil ikke kunne bemanne oss ut av utfordringene. Ny arbeids- og oppgavedeling må vurderes slik at kompetansen blir brukt mest mulig effektivt til befolkningens beste.
- Vi er en landsdel med et spredt bosettingsmønster og næringsliv. Store avstander og et desentralisert tjenestetilbud gjør at det vil være behov for mer helsepersonell for å kunne opprettholde et likeverdig helsetilbud.